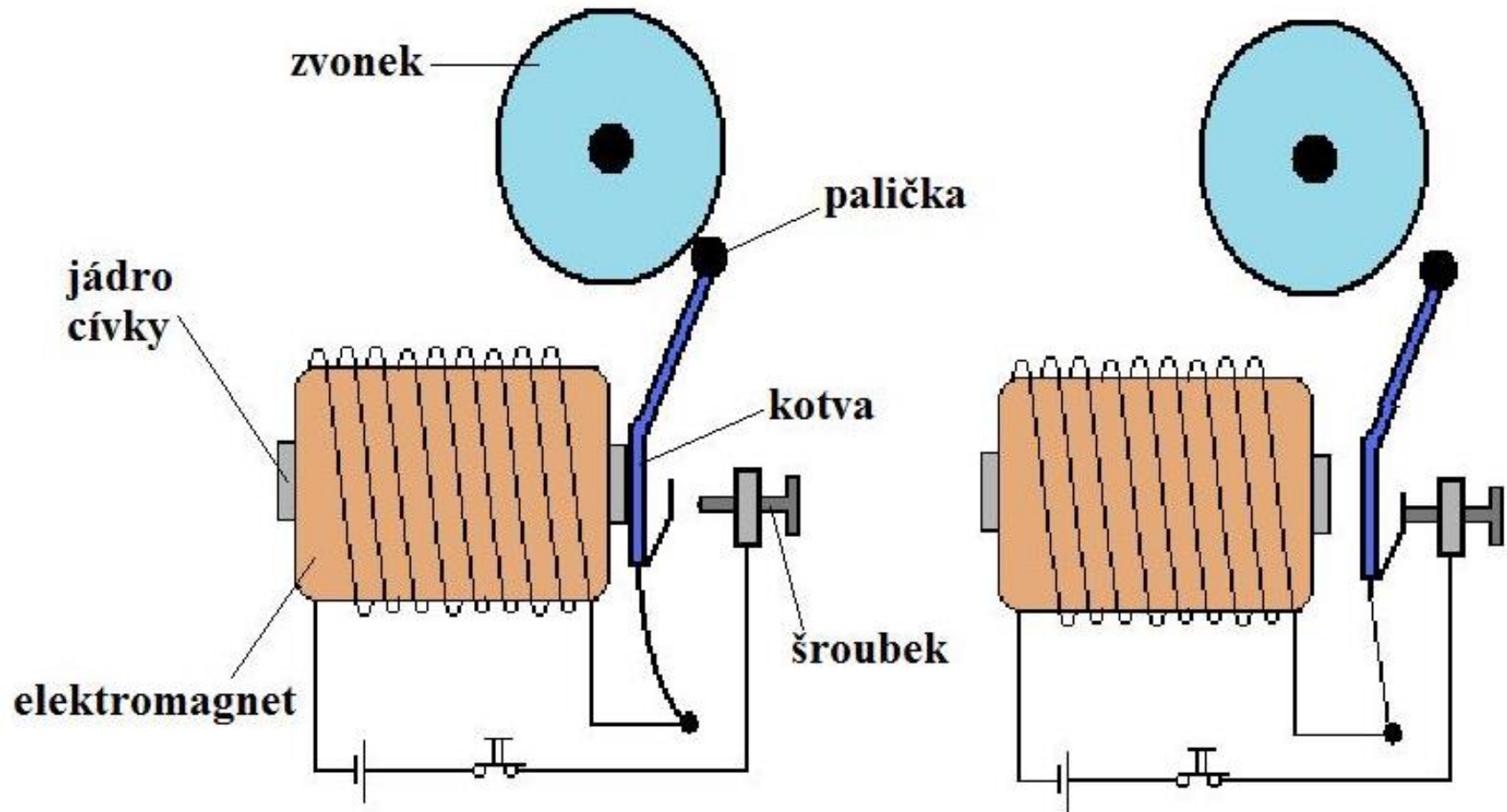

35. Magnety a elektromagnety v praxi

1. Elektrický zvonek

<https://www.youtube.com/watch?v=RaN39PZF15Q>

35. Magnety a elektromagnety v praxi

2. Telefon a telegraf

Telefon:

1861 – německý konstruktér Reis přenesl lidskou řeč na vzdálenost 100 m. Vysílač (mikrofon) byl vyroben z pивní bečky, Přijímač (reproduktor) byl vyroben z pletací jehlice a krabice od doutníků.

1876 – 14.2. v 11:30 **Alexander Graham Bell** si nechal patentovat konstrukci telefon. přístroje

1876 – 14.2. v 13:30 Elisha Gray si nechal patentovat konstrukci telefonního přístroje

1878 – T. A. **Edison** – objevil **uhlíkový mikrofon**

1882 – první telefonní ústředna v Praze

1927 – první telefonní hovor přes Atlantik

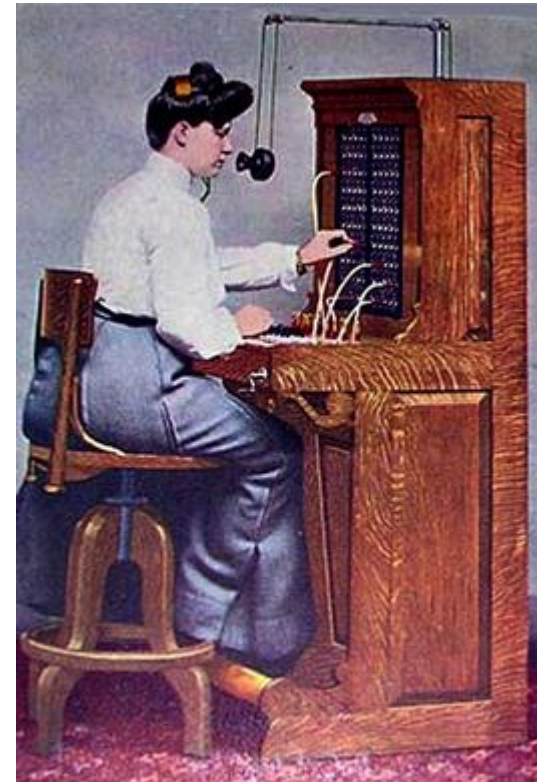
1947 – první pokusy s mobilními telefony v automobilech

1962 – první satelitní spojení přes USA satelit TELSTAR

1983 – první klasický mobil Motorola

2003-2008 – vývoj OS Android a chytrých telefonů

2019 – 78 % chytrých telefonů

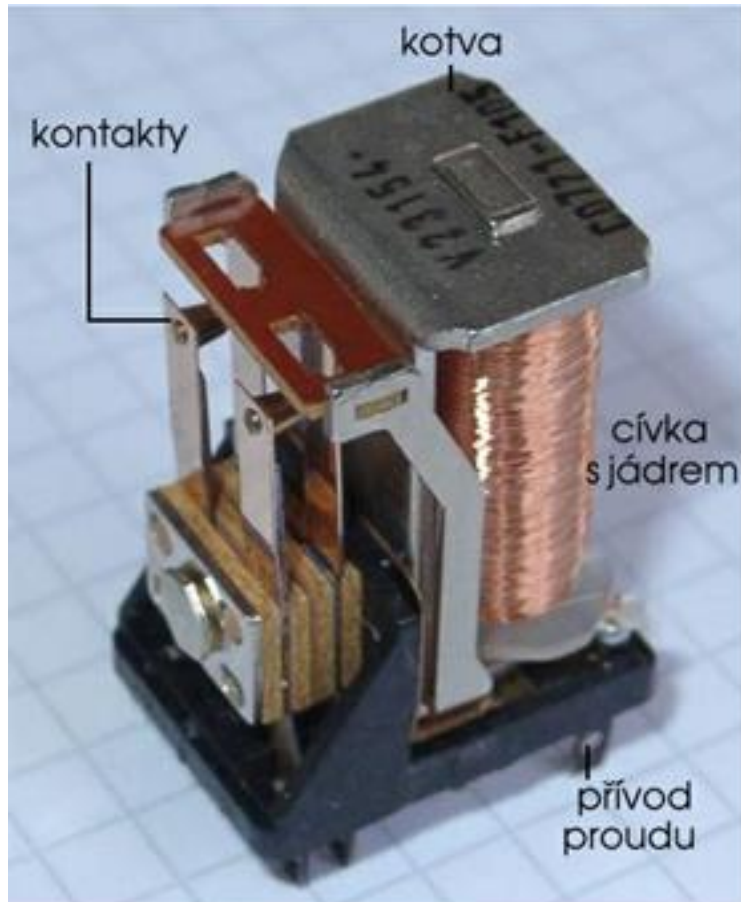

Až do vynálezu automatické ústředny se spojovaly všechny telefonní hovory ručně (ústředna z roku 1904)

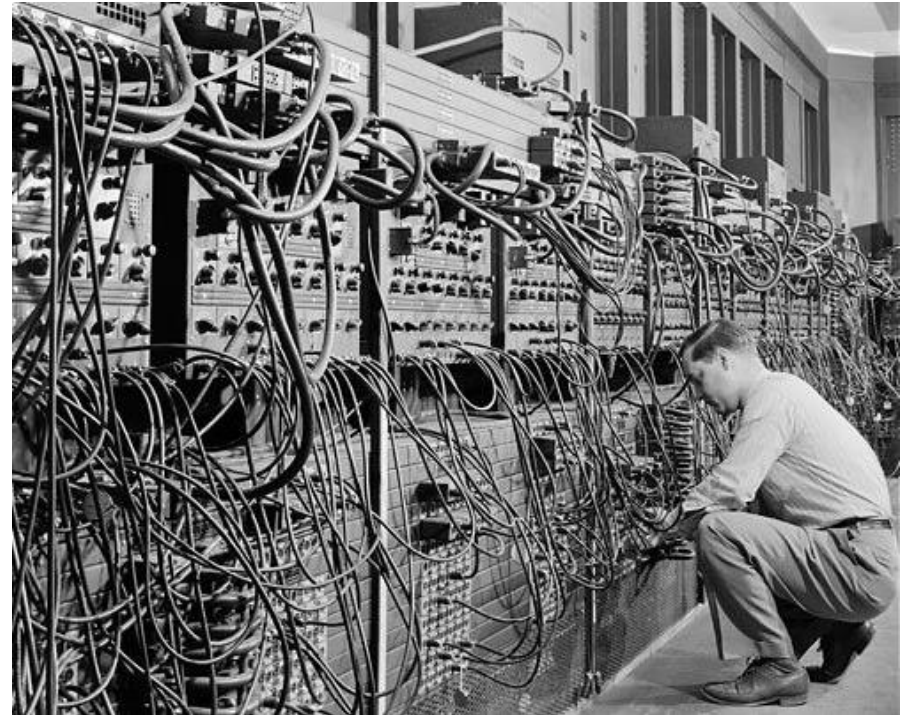
35. Magnety a elektromagnety v praxi

3. Elektromagnetické relé

<https://www.youtube.com/watch?v=Ca20ktPygY8>

Elektromagnetické relé je důležitou elektrotechnickou součástí – malým proudem v cívce se mohou ovládat (spínat, přepínat) obvody, kterými prochází velké proudy

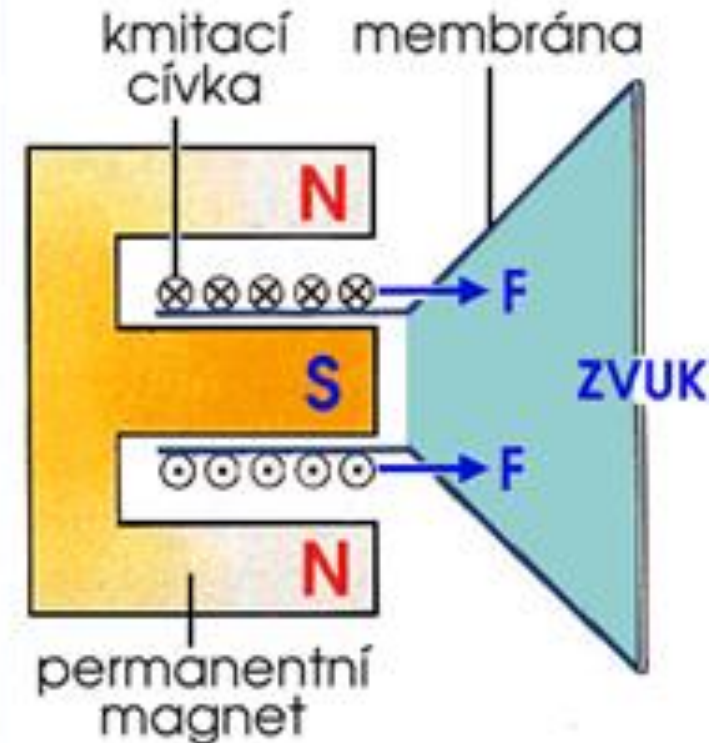
ENIAC (Electronic Numerical Integrator And Calculator)
1943-1946 – vývoj prvního elektronkového počítače
obsahoval: 17 648 elektronek, 7200 krystalových diod, **1500 relé**, 70 000 rezistorů, 10 000 kondenzátorů, okolo 5 miliónů ručně pájených spojů, vážil 30 tun, zabíral 63 m³ (2,6 m × 0,9 m × 26 m), spotřeboval 150 kW elektrické energie a jeho vývoj stál 500 000 dolarů

35. Magnety a elektromagnety v praxi

4. Elektrodynamický reproduktor a mikrofon

<https://www.youtube.com/watch?v=Y585z2XRFFs>

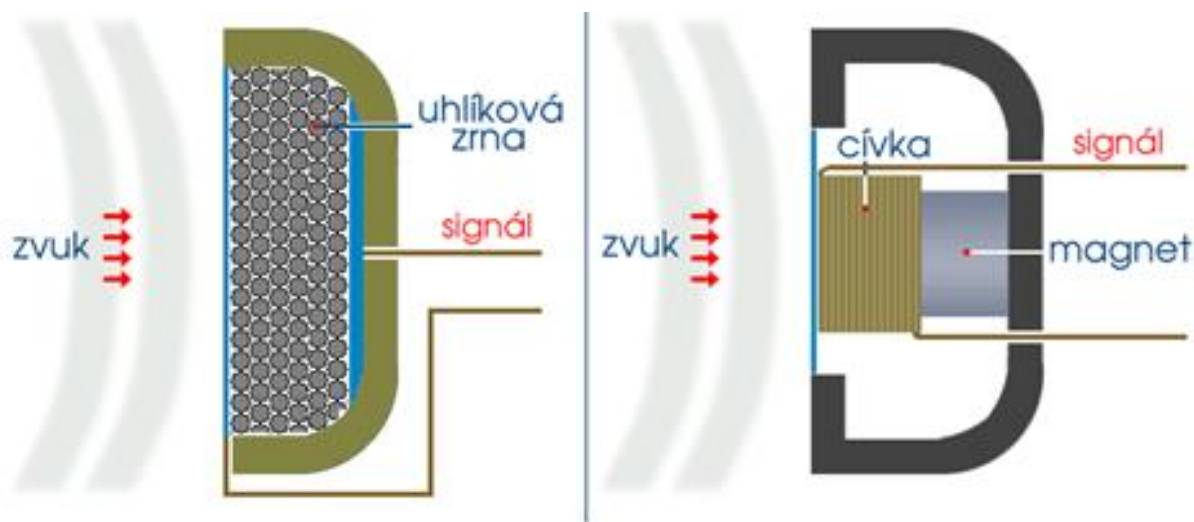

Reproduktor: kmitací cívkou prochází proměnný proud ze zesilovače, v magnetickém poli začne cívka kmitat. Spolu s ní se rozkmitá i membrána a vzniká zvuk

35. Magnety a elektromagnety v praxi

4. Elektrodynamický reproduktor a mikrofon

<https://www.youtube.com/watch?v=Y585z2XRFFs>

Řez uhlíkovým mikrofonem (vlevo) a cívkovým dynamickým mikrofonem (vpravo)

Uhlíkový: kmitající membrána stlačuje uhlíková zrnka a tím mění jejich odpor. Vnější obvodem prochází měnící se proud. Již se nepoužívá, byl až do 80. let v telefonech.

Dynamický: kmitající membrána pohybuje cívkou v magnetickém poli, indukuje se proměnné napětí. Nejběžnější typ mikrofonu (telefony, amatérský záznam zvuku, ozvučení konferencí).

Kondenzátorový: kmitající membrána představuje jednu desku kondenzátoru, druhá je pevná. Mění se kapacita kondenzátoru a tím i proud ve vnějším obvodu. Vysoká kvalita, profesionální záznam zvuku.

Elektretový: zvláštní typ kondenzátorového mikrofonu, elektret je nevodivý trvale nabitý materiál. Levné mikrofony v mobilech, videokamerách, digitálních fotoaparátech.

1860 – primitivní mikrofon z uhlíkových tyčinek (Johann Philipp Reis).

1873 – princip mikrofonu z uhlíkových zrněk (T. A. Edison).

1876 – kapalinový mikrofon použitý v prvních telefonech (Elisha Grey, Graham Bell).

1876 – první spolehlivý a provozuschopný uhlíkový mikrofon (T. A. Edison).

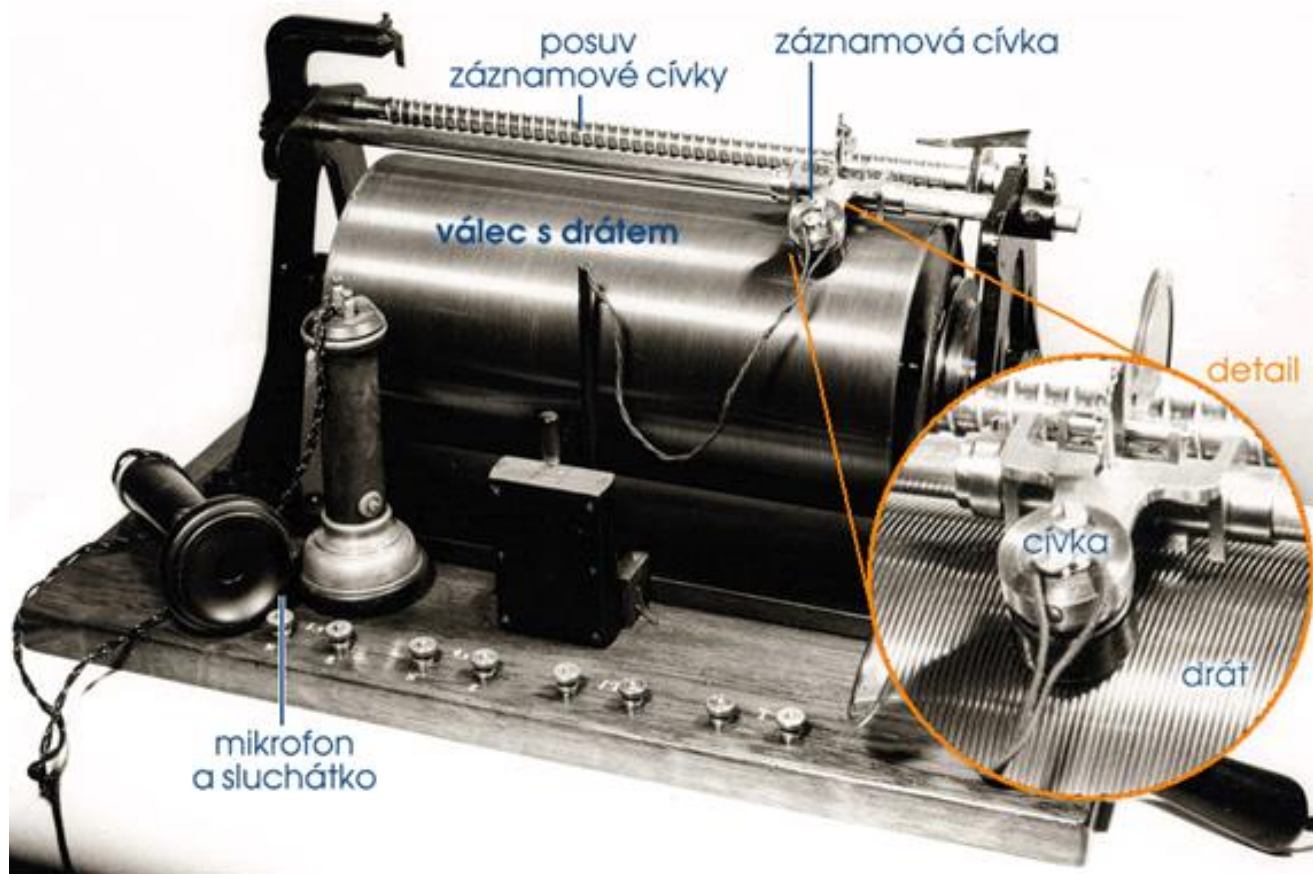
1877 – dynamický mikrofon (Ernst W. Siemens).

1916 – kondenzátorový mikrofon (Edward C. Wente).

1960 – elektretový mikrofon (James E. West).

35. Magnety a elektromagnety v praxi

5. Magnetický záznam informací

První typ telegraphonu vypadal podobně jako fonograf, záznamová cívka se posuovala nad ocelovým drátem, navinutým na otočném válci

Telegrafon alias drátofon

13. 11. 1900

Valdemar Poulsen – dánský inženýr

Zvukové kmity se mikrofonem přeměnily na elektrický signál a ten se přiváděl do záznamové cívky. Procházející proud vytvářel kolem cívky proměnné magnetické pole, kterým se magnetoval tenký ocelový drát (Poulsen použil ocelovou strunu z piana), pohybující se v těsné blízkosti cívky. Výsledkem bylo, že různá místa ocelového drátu byla různě zmagnetována, vytvořil se na něm magnetický záznam zvuku. Když se naopak drát s nahraným magnetickým záznamem pohyboval kolem cívky, indukoval se v ní proměnný elektrický proud. Připojené sluchátko přeměnilo elektrický signál na zvuk.

35. Magnety a elektromagnety v praxi

5. Magnetický záznam informací

Magnetofon K1 – 1935

Ocelový drát v „drátofonu“ zabíral hodně místa, byl těžký a umožňoval jen několikaminutový záznam. Přístroj se používal hlavně v kancelářích jako diktafon. Později se konaly pokusy se záznamem na papírový pásek pokrytý ocelovými pilinami, ale toto řešení se neujalo. Teprve v roce 1935 našla německá firma AEG to pravé řešení. K záznamu použila dlouhý úzký pás z acetylcelulózy, pokrytý vrstvičkou oxidů železa. První přístroj, používající záznamový pás navinutý na cívkách, dostal označení „Magnetophon K1“.

První magnetofon K1 z roku 1935, používající k magnetickému záznamu tenký acetylcelulóзовý pásek

35. Magnety a elektromagnety v praxi

5. Magnetický záznam informací

Magnetofony zaznamenávají zvuk nebo obraz na magnetické pásce. Na snímku je staříký videomagnetofon z roku 1975 s rotující záznamovou hlavou – miniaturním elektromagnetem

35. Magnety a elektromagnety v praxi

<http://www.olderadio.cz/mgf.htm>

Tesla B44

Přenosný kufříkový
magnetofon z roku 1968-1970

Stolní jedno rychlostní
dvoustopý monofonní cívkový
magnetofon s napájením ze
střídavé sítě 120/220V.

Rychlost 9,53 cm/s,
kmitočtový rozsah 50 -
14000Hz.

Cívky o prům. 15 cm,
vestavěný reproduktor,
ručkový indikátor záznamu,
počítadlo.

35. Magnety a elektromagnety v praxi

Tesla B 115 HiFi Stereo

1982 – 1986

Stolní čtyřstopý dvourychlostní tříhlavý stereofonní cívkový magnetofon s napájením ze střídavé sítě.

Rychlost 9,53 a 19,05 cm, kmitočtový rozsah min. 50-15000Hz (běžně až do 20000Hz při použití kvalitního pásku) při 19 cm/sec.

Ruční řízení záznamové úrovně, cívky o prům. 18 cm, vypínání na konci i při přetržení pásku, provoz ve svislé i vodorovné poloze, samostatná záznamová a snímací hlava včetně příslušných zesilovačů, možnost příposlechu a odposlechu při záznamu, dálkově ovladatelná pauza, výstup na sluchátka, výkonový zesilovač 2x 10W. Plastová skříň, průhledné víko přes cívky, výklopná rukojeť. Přístroj třídy Hi-fi.

35. Magnety a elektromagnety v praxi

Kazetový magnetofon SHARP

1987

Walkmen SONY a MP3 SONY

1990

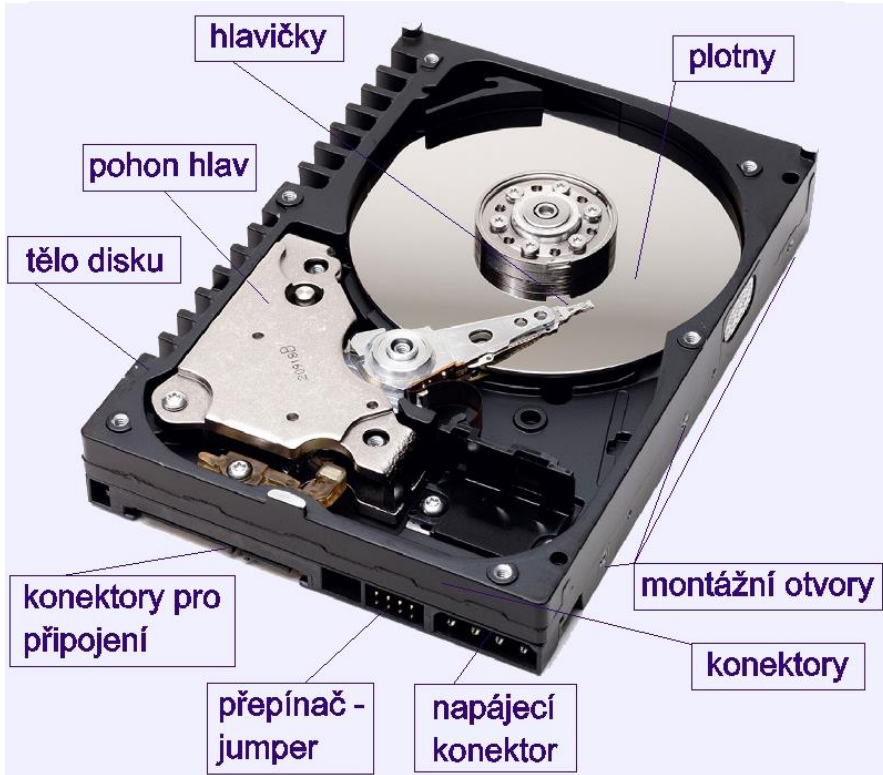
2020

35. Magnety a elektromagnety v praxi

HDD

Čtení a zápis dat na magnetickou vrstvu zajišťuje čtecí a zápisová hlava. Dříve se používaly magnetodynamické hlavy, nyní se používá krystal měnící vodivost podle intenzity mag. pole. Hlava „plave“ na vzduchovém polštáři těsně nad povrchem, ve vzdálenosti řádově několika nanometrů (10^{-9}m).

SSD disk

Solid-state drive (zkratka SSD) je typ datového média, který ukládá data na polovodičovou flash paměť. Na rozdíl od klasických pevných disků neobsahuje pohyblivé mechanické části a má mnohem nižší spotřebu elektrické energie. Dosahují vyšších rychlostí při čtení i zápisu dat.

35. Magnety a elektromagnety v praxi

Platební a personální karty

čtečka karet

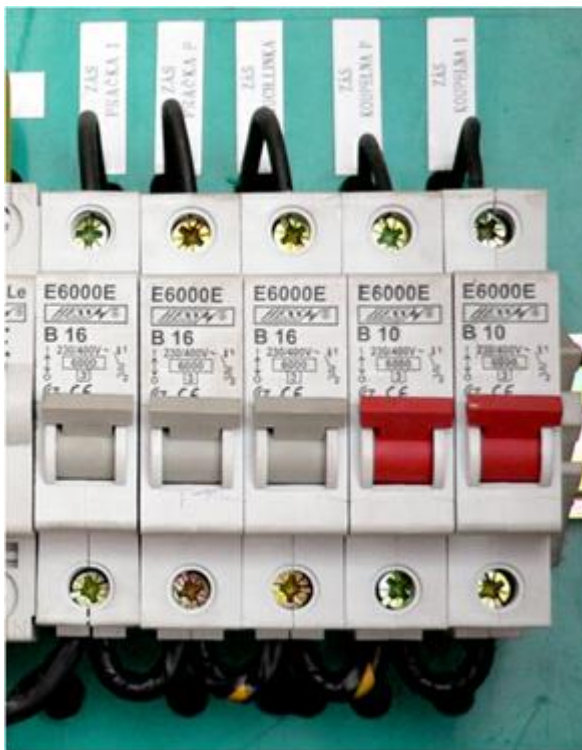

Karty s magnetickou páskou mají magneticky zaznamenané údaje o uživateli. Tyto karty se používají k finančním operacím (např. kreditní), jako elektronický klíč (vstup do objektů) apod.

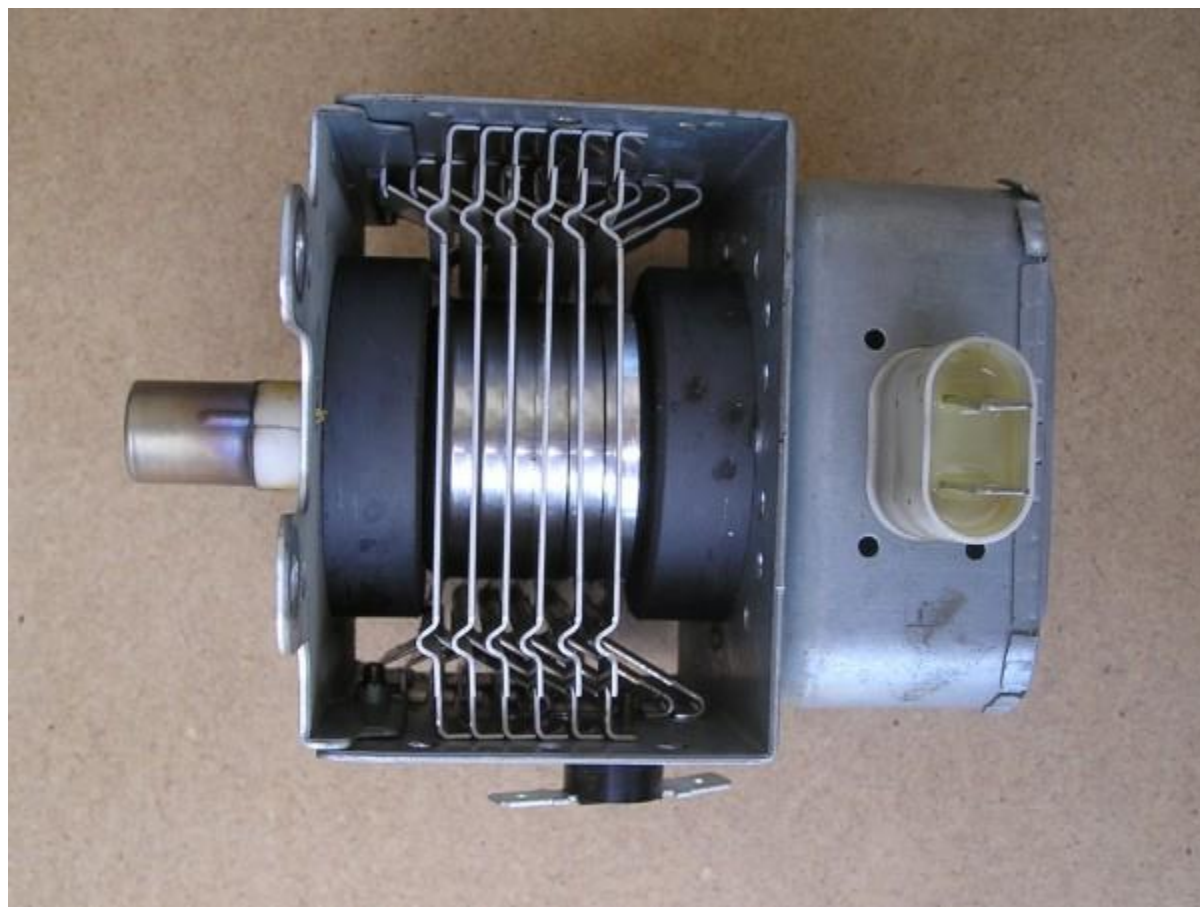
35. Magnety a elektromagnety v praxi

6. Elektromagnety v domácnosti

Jističe – ochrana proti zkratu

Magnetron – generátor mikrovln

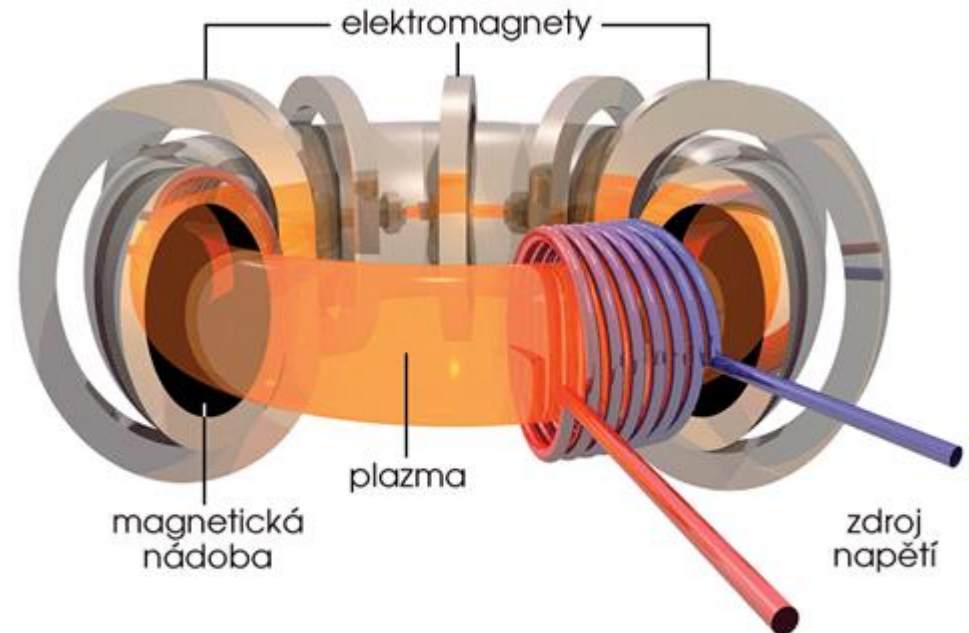

35. Magnety a elektromagnety v praxi

7. Elektromagnety ve vědě a průmyslu

- urychlovače částic (LHC)
- TOKAMAK – jaderná fúze
- hmotnostní spektroskop
- magnetoterapie
- zobrazení mozku jadernou magnetickou rezonancí (NMR)
- elektromagnetický jeřáb
- magnetické upínání součástek
- magnetické třídění materiálů
- měřicí přístroje
- generátory elektrického proudu
- elektromotory
- magnetické vlaky (MAGLEV).

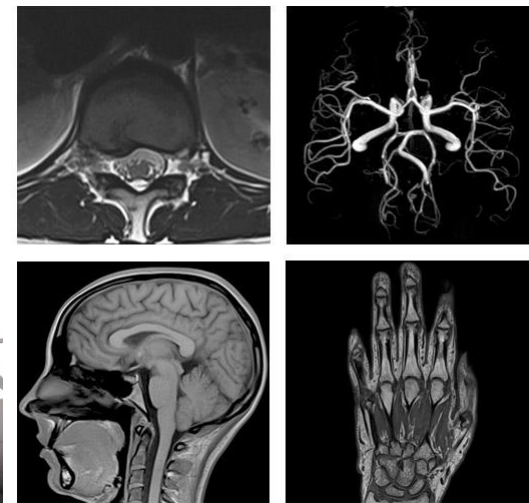
Reaktor TOKAMAK: soustava elektromagnetů vytváří silné magnetické pole, které udrží žhavou plazmu v uzavřeném prostoru – v „magnetické nádobě“

35. Magnety a elektromagnety v praxi

7. Elektromagnety ve vědě a průmyslu

K oddělení železných příměsí se používá magnetický separátor – k oddělování příměsí dochází na válci s permanentními magnety

MR, MRI – magnet. rezonance

- Zobrazení vnitřních orgánů
- Neinvazivní
- Př. Mozek, nervy
- Rozlišení 1000x lepší než CT nebo RTG
- $B = 1 \text{ T}$, $f = 100 \text{ MHz}$